

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA
úsek inšpekčnej činnosti
Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4

**Správa o stave a úrovni vyučovania a učenia sa vo vybraných predmetoch
v základnej škole v školskom roku 2008/2009 v SR**

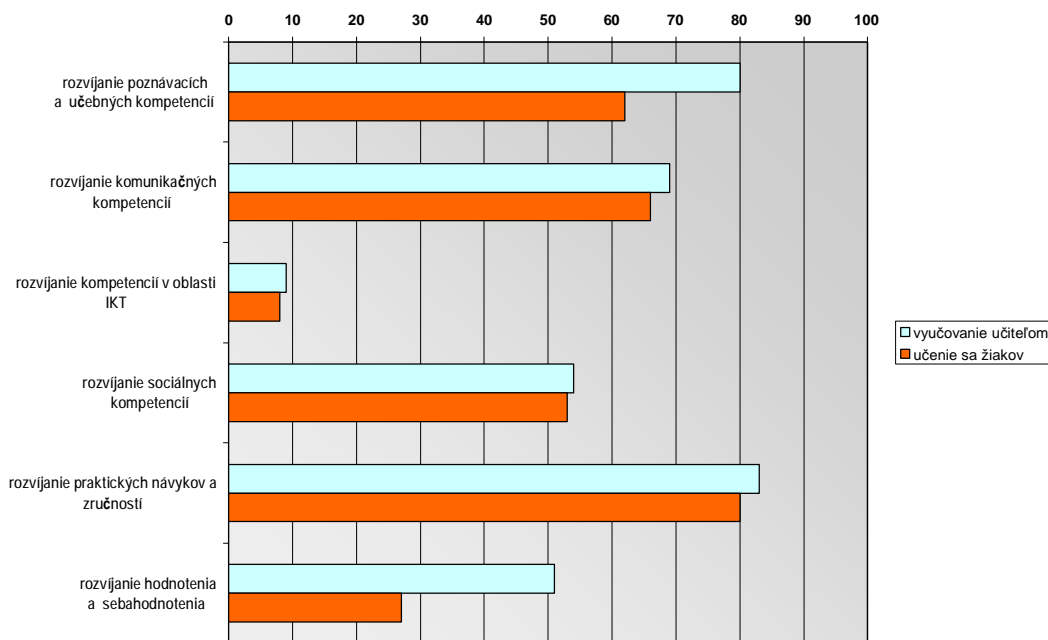
Cieľom inšpekcií bolo zistiť stav a úroveň vyučovania učiteľom a učenia sa žiakov vo vybraných predmetoch v základnej škole a zhodnotiť úroveň dosiahnutých vzdelávacích výsledkov žiakov zadaním testov z určených predmetov. Inšpekcie sa vykonali v **285** základných školách, čo je 12,74 % zo siete základných škôl v SR. Z kontrolovaných škôl bolo **269** štátnych, **14** cirkevných a **2** súkromné, s vyučovacím jazykom slovenským bolo 252 škôl, s maďarským 27 škôl, so slovenským a maďarským 5 a 1 škola s vyučovacím jazykom ukrajinským. V školách sa celkove vykonalo **6 364** hospitácií, z toho na **1. stupni 2 407** a **3 957** hospitácií na **2. stupni**.

Stav a úroveň vyučovania a učenia sa

Štátna školská inšpekcia vypracovala v súlade so školským zákonom nový koncepčný zámer hodnotenia výchovno-vzdelávacieho procesu. Pozornosť sa v hospitačných záznamoch zameriavala na výchovno-vzdelávaciu činnosť učiteľa z hľadiska kvality riadenia vyučovacieho procesu, výberu a uplatnenia vyučovacích metód, foriem a stratégií zameraných na rozvíjanie kľúčových kompetencií žiakov (poznávacích a učebných kompetencií, komunikačných, sociálnych kompetencií, kompetencií v oblasti informačno-komunikačných technológií, praktických návykov a zručností, hodnotiacich a sebahodnotiacich zručností). Súbežne sa sledoval proces učenia sa žiakov. Rozvíjanie kľúčových kompetencií vo výchovno-vzdelávacom procese sa sledovalo v nultom ročníku, na 1. a 2. stupni vo vybraných učebných predmetoch zo vzdelávacích oblastí štátneho vzdelávacieho programu:

- jazyk a komunikácia,
- matematika a práca s informáciami,
- príroda a spoločnosť,
- človek a príroda,
- človek a spoločnosť,
- človek a svet práce,
- umenie a kultúra,
- zdravie a pohyb.

Graf č. 1 zobrazuje rozvíjanie kľúčových kompetencií vo výchovno-vzdelávacom procese v základnej škole z hľadiska činnosti učiteľa (vyučovanie učiteľom) a učenia sa žiakov. Zo zistení z hospitácií vyplynulo, že väčšina učiteľov základných škôl vo výchovno-vzdelávacom procese v malej miere podporovala rozvíjanie sociálnych (personálnych a interpersonálnych) kompetencií žiakov, ich hodnotiace a sebahodnotiace zručnosti. Málo pozornosti venovali aj rozvíjaniu kompetencií žiakov v oblasti informačno-komunikačných technológií.

Stav a úroveň vyučovania a učenia sa

V *nultom ročníku* vytvárali učitelia na vyučovacích hodinách priaznivú pracovnú atmosféru. Jasne a zrozumiteľne formulovali ciele vyučovania, niekde absentovala špecifikácia očakávaných výsledkov učenia sa žiakov. Silnou stránkou v činnosti učiteľov bolo rozvíjanie poznávacích spôsobilostí žiakov sprístupňovaním poznatkov zrozumiteľným spôsobom prostredníctvom námetových hier a zážitkového vyučovania. Učivo prevažne sprístupňovali v logickom slede, zadávali úlohy na praktickú aplikáciu získaných vedomostí. Pri sprostredkovaní, upevňovaní a precvičovaní nových poznatkov účelne využívali didaktickú techniku, vhodné a niekde aj svojpomocne zhotovené učebné pomôcky. Úlohy zadávané žiakom boli väčšinou zamerané na rozvoj jednoduchých myšlienkových operácií (porozumenie, aplikáciu), počúvanie a reprodukciu počutého textu. Vyučujúci len v malej miere podnecovali žiakov k prejavovaniu hodnotových a emocionálnych postojov. Ich praktické návyky a zručnosti rozvíjali najmä cvičeniami a pohybovými hrami. Žiaci prejavovali o učenie záujem, zapájali sa do rozhovorov a činností. Niektorí vedeli veku primerane zhodnotiť svoje výkony alebo výkony spolužiakov. Nedokázali však pracovať samostatne, len v malej miere prejavovali tvorivosť a nápaditosť. Ťažkosti spojené so správnym vyjadrovaním a s neznalosťou jazyka mali žiaci pochádzajúci z málo podnetného inojazyčného prostredia. Väčšina vyučujúcich zohľadňovala vzdelávacie potreby žiakov, uplatňovala individuálny prístup, čas na riešenie úloh prispôbovala ich možnostiam a schopnostiam. Sebadôveru žiakov posilňovali pozitívnym hodnotením výkonov, oceňovaním pokrokov v učení.

Úroveň výchovno-vzdelávacieho procesu na vyučovacích hodinách predmetov slovenského jazyka a literatúry, slovenského jazyka a slovenskej literatúry, maďarského jazyka a literatúry a cudzieho jazyka (anglický jazyk, nemecký jazyk) patriacich do vzdelávacej oblasti *jazyk a komunikácia* sa hodnotila na základe **959** hospitácií.

Na hodinách *slovenského jazyka a literatúry* učitelia v prevažnej miere uplatňovali zásady postupnosti, názornosti a veku primeranosti. Výrazne silnou stránkou vyučovania bola pokojná atmosféra podporovaná najmä posilňovaním sebadôvery žiakov a rešpektovaním ich správania a vyjadrovania. Učebné pomôcky (obrazové materiály, prezentácie, doplnková literatúra, slovníky slovenského jazyka, kalendár) sa využívali účelne, didaktická technika sa používala zriedka. Nové učivo sprístupňovali vyučujúci zrozumiteľne, v širších súvislostiach prostredníctvom medzipredmetových vzťahov. Pri rozvíjaní komunikačných kompetencií

viedli žiakov k aktívnemu ústnemu prejavu, k čítaniu s porozumením dôslednou analýzou textu, k vyjadrovaniu vlastných názorov. Vzhľadom na rozdielne potreby žiakov nevýrazne diferencovali zadávané úlohy. Žiaci chápali obsah textu v písomnej a auditívnej forme a vedeli preukázať osvojené vedomosti a čitateľské zručnosti. Výsledky činností žiakov napriek vytvoreným podmienkam neniesli znaky originality a nápaditosti, u niektorých sa prejavili aj nedostatky v komunikačných spôsobilostiach spôsobené jazykovou bariérou. Iba časť učiteľov uplatnila počas vyučovania aktivity zamerané na rozvoj sociálnych zručností prostredníctvom vzájomnej komunikácie vo dvojiciach alebo v skupinách. Zriedkavo boli na hospitovaných hodinách zadávané aj úlohy zamerané na uplatnenie informačných a komunikačných technológií. Učitelia pri hodnotení žiackych výkonov uplatňovali neformálne hodnotenie, najmä priebežné slovné, ktoré malo motivačný a povzbudzujúci charakter, klasifikácia sa využívala ojedinele. Vlastné pokroky a výkony v učení vedelo zhodnotiť málo žiakov, učitelia zväčša nevytvárali priestor na rozvíjanie ich sebahodnotiacich zručností.

Úroveň vyučovania a učenia sa v predmete *slovenský jazyk a slovenská literatúra* sa sledovala v základných školách s vyučovacím jazykom maďarským. Vyučujúci uplatňovali na hodinách najmä frontálny spôsob vyučovania a metódu riadeného rozhovoru. Zadávali otázky a úlohy zamerané na porozumenie, podporovali praktickú aplikáciu a praktické činnosti k danej téme. Žiakov viedli k správnym postupom pri práci, k spracovaniu a dokončeniu zadaných úloh. Učivo sprostredkovali zrozumiteľne, s dôrazom na vytváranie predstáv, pojmov a správnych postupov. Úroveň pochopenia a osvojenia si základných poznatkov kontrolovali prostredníctvom spätnej väzby. Väčšina žiakov vedela čítať plynule, chápala obsah textu, s ktorým pracovala. Niektorí mali problémy s porozumením, nedokázali osvojené poznatky aplikovať a svoje názory i skúsenosti pretransformovať do slovenského jazyka. Pri riadenom rozhovore, práci s novým textom a príprave na samostatnú prácu očakávali pomoc a usmernenie od učiteľa v materinskom jazyku. Rozvíjanie praktických návykov a zručností žiakov v predmete sa pozitívne prejavilo vo všetkých vykonávaných činnostiach žiakov. Pri hodnotení výkonov a výsledkov využívali učitelia najmä priebežné verbálne hodnotenie, pochvalu, motivovali a povzbudzovali žiakov k dobrým výkonom, nevedeli ich k sebahodnoteniu.

Poznávacie a učebné spôsobilosti žiakov boli na hodinách *maďarského jazyka a literatúry* rozvíjané jasným a názorným sprístupňovaním poznatkov, zadávaním úloh aplikačného charakteru, niekde aj úloh na rozvíjanie tvorivosti. Učitelia kládli na všetkých žiakov rovnaké požiadavky, nezohľadňovali ich rozdielne schopnosti a možnosti. Vytvárali vhodné podmienky pre rozvoj komunikačných kompetencií žiakov podporovaním čítania, počúvania s porozumením a aktívneho interpretovania vlastných názorov a skúseností. Žiaci sa vedeli vyjadrovať k aktuálnym gramatickým a literárnym otázkam, prejavili postoje i prezentovať vlastné zážitky a skúsenosti vo vzťahu k prečítanému. Rozvoj personálnych a interpersonálnych kompetencií zabezpečovali učitelia len cez poskytovanie príležitostí na vytváranie a prejavovanie hodnotových a emocionálnych postojov, absentovalo zaradovanie kooperatívnych foriem práce. Výkony a výsledky žiakov hodnotili zväčša priebežne slovné, niekde uplatňovali aj hodnotenie klasifikáciou. K hodnoteniu vlastných alebo spolužiakových výkonov podnecovali žiakov zriedkavo.

Vyučujúci sprístupňovali žiakom učivo na hodinách *cudzieho jazyka* (anglický jazyk, nemecký jazyk) dvojjazyčne, hravou formou s účelným využitím pomôcok, didaktickej techniky, dataprojektoru, niekde i edukačných programov. V rámci rozvíjania poznávacích a učebných kompetencií zadávali žiakom úlohy na počúvanie a čítanie s porozumením, problémové úlohy, imitačné cvičenia, reťazové cvičenia, jazykové hry. Žiakov viedli k aktívnemu vyjadrovaniu cez témy blízke k ich veku. Umožňovali im prezentovať zadávaním rôznych zaujímavých úloh a tvorbou krátkych dialógov jazykové poznatky a zručnosti samostatne, vo dvojiciach i v skupinách. Na relaxáciu využívali hry a pesničky. Žiaci prejavovali záujem o učenie, vedeli aplikovať osvojené gramatické poznatky, dokázali

predniesť pripravené malé projekty. Učitelia posilňovali pozitívnu atmosféru vyučovania svojou prívetivosťou, akceptovaním žiakov, oceňovaním ich výsledkov vo vzťahu k predchádzajúcim výkonom, pochvalou, menej podnecovali rozvíjanie ich hodnotiacich a sebahodnotiacich zručností. Na väčšine hodín neuplatňovali diferenciaciu úloh a činností vzhľadom k rozdielnym vzdelávacím potrebám žiakov.

Stav a úroveň výchovy a vzdelávania sa sledovali na **913** vyučovacích hodinách učebného predmetu *matematika* zo vzdelávacej oblasti *matematika a práca s informáciami*. Vyučujúci podporovali rozvíjanie poznávacích a učebných kompetencií žiakov uplatňovaním rôznych aktivizujúcich vyučovacích metód v rámci výkladu, precvičovania a upevňovania učiva. Vo všetkých fázach vyučovania vhodne uplatňovali spätnú väzbu. Účelne využívali učebné pomôcky (kalkulačky, pracovné listy, kartičky s číslami, počítadlá, rysovacie pomôcky, číselné osi, škatule s vrecúškami a číslami, škrupiny s matematickými úlohami Lego-Dacta, pexeso, dominové kocky) pri vytváraní matematických pojmov a objasňovaní súvislostí, umožňovali žiakom manipulovať s nimi. Didaktickú techniku (notebook, dataprojektor, meotar) efektívne uplatnili len na 6 % hospitovaných hodín. Na tretine hodín pracovali žiaci aj s inými informačnými zdrojmi, nielen s učebnicou a pracovným zošitom. Učitelia kládli otázky, ktoré stimulovali logické myslenie žiakov, zadávali im úlohy z reálneho života. Rešpektovali ich individuálne učebné a pracovné tempo, správanie a vyjadrovanie sa. Tvorivé úlohy častejšie uplatňovali v triedach s intelektovo nadanými žiakmi. Skupinovú prácu zaraďovali učitelia ojedinele, žiaci nepoznali dobre pravidlá tímovej práce. Väčšinou prejavovali záujem o učenie, zapájali sa do riadeného rozhovoru, poznali a používali správnu terminológiu, matematickú symboliku, vedeli riešiť úlohy i koncentrovať sa na prácu. Niektorí však správnosť použitých postupov a riešení zadaných úloh zdôvodňovali iba s pomocou učiteľa. Žiacke výkony hodnotili učitelia prevažne neformálne verbálne, niekde využívali pochvalu i netradičnú odmenu, klasifikáciu uplatňovali ojedinele. Žiakom zväčša umožnili prezentovať názory a hodnotiť vykonanú prácu, tí však pri hodnotení vlastných výkonov a posudzovaní pokrokov v učení boli menej kreatívni.

Procesy vyučovanie učiteľa a učenie sa žiakov sa sledovali hospitáciami na **247** vyučovacích hodinách predmetov *prvouka, prírodoveda a vlastiveda* patriacich do vzdelávacej oblasti *príroda a spoločnosť*. Pozitívne možno hodnotiť prirodzené zaradenie prvkov environmentálnej výchovy vo vzťahu k ochrane zdravia, prírody a prvkov výchovy k manželstvu a rodičovstvu. Vzdelávacie potreby žiakov diferencovaním úloh i činností a zároveň rešpektovanie individuálneho učebného pracovného tempa zohľadňovali učitelia len na polovici sledovaných hodín. Rozvoj personálnych a interpersonálnych spôsobilostí žiakov podporovali vhodnou organizáciou výchovno-vzdelávacieho procesu zaraďovaním práce v skupinách a samostatnej práce. Pri skupinovej práci si žiaci vzájomne pomáhali, spolupracovali, diskutovali, pýtali sa, argumentovali a vyjadrovali názory. Zadávané otázky s otvorenými možnosťami riešenia, praktické úlohy, pokusy podporovali rozvíjanie ich poznávacích a učebných kompetencií. Žiaci vedeli na 55 % hodín vyhľadávať a triediť informácie, čítať s porozumením náučný text z učebníc, encyklopédií, obrazov, rôznych symbolov. Na hodinách vlastivedy učitelia vhodne prepájali učebnú tému s regionálnou výchovou a tým podporovali vytváranie pozitívnych hodnotových postojov žiakov k svojmu regiónu. Učebné pomôcky sa využívali účelne najmä pri preberaní a opakovaní učiva. Internet a didaktickú techniku využívali učitelia len na 9 % vyučovacích hodín. Žiaci vedeli zručne narábať s náučnou literatúrou, obrázkami, grafmi, encyklopédiami. V tvorivých činnostiach boli nápadiť, vedeli sa vyjadrovať k preberanej téme, prezentovať poznatky a výsledky činnosti i v rámci vlastných projektov. Za výsledky práce boli priebežne hodnotení pochvalou.

Silnou stránkou **48** hospitovaných hodín vyučovacích predmetov *výtvarnej a hudobnej výchovy* zo vzdelávacej oblasti *umenie a kultúra* bol proces rozvíjania praktických návykov a zručností žiakov pri hudobných a výtvarných činnostiach. Hodiny sa vyznačovali príjemnou pracovnou atmosférou, prirodzenou disciplínou žiakov umocnenou ich spontánnosťou

a hravosťou. Vyučujúci vhodnou motiváciou s využitím medzipredmetových vzťahov viedli žiakov k správny pracovným postupom, vytvárali priestor pre experimentovanie, podporovali predstavivosť. S pedagogickým taktom upozorňovali žiakov na nedostatky v ich činnosti. Žiaci boli tvoriví, vynaliezaví, používali správne postupy a techniky, vedeli prezentovať svoje schopnosti a zručnosti. Hudobno-pohybové i výtvarné činnosti im poskytovali priestor na rozvíjanie personálnych a interpersonálnych spôsobilostí. Väčšina žiakov vedela prejsť svoje emócie a hodnotové postoje. Kompetencie v oblasti informačných a komunikačných technológií neboli rozvíjané. Učitelia pri hodnotení menej uplatňovali klasifikáciu, väčšinou slovné povzbudzovali a motivovali žiakov k originalite, tí svoje výkony a získané zručnosti hodnotili prevažne v pocitovej rovine, nepoznali kritériá hodnotenia.

Positívom výchovy a vzdelávania na **58** hodinách *telesnej výchovy* učebného predmetu zo vzdelávacej oblasti *zdravie a pohyb* bolo premyslené a systematické rozvíjanie praktických návykov a pohybových zručností žiakov s rešpektovaním ich individuálnych rozdielov. Vyučujúci sprístupňovali učivo názornými ukážkami aj osobným príkladom. Rôznymi cvičeniami a úlohami rozvíjali orientáciu v priestore, obratnosť, pohyblivosť, odvahu, samostatnosť a telesnú zdatnosť žiakov. Korekciou chýb ich viedli k získaniu správnej techniky herných i atletických činností. Rozvoj personálnych a interpersonálnych zručností žiakov podporovali zaradovaním súťaživých pohybových hier vo dvojiciach a v skupinách. Na väčšine hodín oceňovali ich výkony priebežne pochvalou a povzbudením. Účelne využívali náčinie a náradie, pri rytmickej gymnastike aj didaktickú techniku. Pri všetkých činnostiach dbali na dodržiavanie pravidiel bezpečnosti a ochrany zdravia. Žiaci organizáciu a techniku jednotlivých cvičení i základné pravidlá bezpečnosti zvládali veku primerane. Niektorí vedeli zhodnotiť vlastné výkony a pokroky v cvičení na základe stanovených kritérií hodnotenia.

Stav a úroveň vyučovania a učenia sa žiakov **na 2. stupni** základnej školy sa hodnotil na základe vykonaných **1 377** hospitácií na vyučovacích hodinách slovenského jazyka a literatúry, slovenského jazyka a slovenskej literatúry, jazyka národností a literatúry (maďarský a ukrajinský jazyk), cudzieho jazyka (anglický, nemecký, ruský jazyk) patriacich do vzdelávacej oblasti *jazyk a komunikácia*.

Na väčšine vyučovacích hodín *slovenského jazyka a literatúry* učitelia jasne formulovali vyučovacie cieľ s očakávanými výsledkami učenia sa žiakov. Niektorí prezentovali len učebnú tému a organizáciu hodiny. Poznatky sprístupňovali zrozumiteľne, s dôrazom na vytváranie predstáv a logické myslenie, slabším žiakom poskytovali doplňujúci výklad. Na hodinách s gramatickým učivom boli žiakom poznatky odovzdávané často tradičným spôsobom prostredníctvom verbálneho výkladu učiteľa a stereotypného frontálneho vypracovávanie cvičení z učebnice. Zastúpenie aktívnych činností žiakov cez zážitkové učenie, brainstorming, diskusiu, dramatizáciu bolo výraznejšie na hodinách literatúry. Pri práci s literárnym textom viedli žiakov k čítaniu s porozumením, k aktívnemu vyjadrovaniu sa prostredníctvom otvorených otázok. Diferenciáciu úloh a činností s ohľadom na rozdielne vzdelávacie potreby žiakov uplatňovali zväčša smerom k žiakom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a k intelektovo nadaným žiakom. Úlohy a činnosti, ktoré si vyžadovali tvorivé a divergentné postupy zadávali prevažne na hodinách slohu a literatúry, zriedka boli prepojené s bežnými reálnymi životnými situáciami. Sporadicky zadávali žiakom úlohy vyžadujúce získavanie dát a informácií z iných dostupných textových zdrojov (doplnková literatúra, portréty spisovateľov, výstrižky z tlače, kartičky) a rozvíjajúce funkčnú gramotnosť. Výnimočne (6 %) bola na vyučovaní využitá didaktická technika, dataprojektor i edukačné programy. Približne polovica vyučujúcich rozvíjala sociálne (personálne a interpersonálne) kompetencie žiakov zaradovaním tímovej, skupinovej práce. Žiaci vedeli pracovať podľa stanovených pravidiel, kooperovať, vzájomne sa rešpektovať a prezentovať svoje poznatky. Zväčša boli málo tvoriví a nápätiví, v niektorých triedach aj málo aktívni. Takmer polovica žiakov mala problémy so samostatným tvorením záverov na základe zistení

ako aj s navrhovaním riešení úloh a postupov. Učitelia hodnotili výkony žiakov priebežne pochvalami, podnecovali a motivovali ich k aktívnej práci a k prezentovaniu výsledkov činností. Asi tretina učiteľov klasifikovala odpovede a práce žiakov, mali jasne stanovené kritériá hodnotenia pre písomné práce a približne rovnaký počet učiteľov vytváral priestor na hodnotenie a sebahodnotenie.

Vzájomný rešpekt medzi žiakmi a učiteľmi, komunikácia v slovenskom jazyku, taktný prístup učiteľov pri odstraňovaní chýb vo výslovnosti žiakov podporovali pozitívnu atmosféru vyučovania *slovenského jazyka a slovenskej literatúry* v školách s vyučovacím jazykom maďarským. Žiaci pracovali so záujmom. Pri čítaní textu a vysvetľovaní obsahu, pri riešení písomných cvičení z učebnice a pracovných zošitov postupovali správne, ojedinele vyhľadávali informácie na internete, menej aktívni boli pri riešení úloh tvorivého charakteru. Vyjadrovali sa na rozdielnej úrovni, vecne, ale stručne, ich vyjadrovacie zručnosti negatívne ovplyvňovala nedostatočne rozvinutá slovná zásoba. Učitelia zriedkavo diferencovali úlohy a činnosti s ohľadom na rozdielne vzdelávacie potreby žiakov. Ojedinele zadávali úlohy, ktoré si vyžadovali využitie informačných a komunikačných technológií, málo podporovali vzájomnú komunikáciu žiakov vo dvojiciach alebo v skupinách. Učebné pomôcky (slovníky, jazykové príručky, zvukové nahrávky) na posilňovanie správnej výslovnosti a auditívneho pochopenia textu sa na hodinách účelne využívali. Hodnotenie klasifikáciou, ako aj podnecovanie žiakov k hodnoteniu svojich výkonov a napredovaniu v učení, sa vyskytovalo iba sporadicky.

K silným stránkam vyučovania *jazyka národnosti a literatúry* patrili príjemná pracovná atmosféra a vzájomné rešpektovanie sa. Učitelia podávali učivo v logickom slede, zadávali úlohy a cvičenia na porozumenie gramatických javov a literárnych faktov. Spätná väzba na porozumenie a osvojenie učiva bola plne zabezpečená prostredníctvom riadeného rozhovoru, kontrolných otázok či prezentáciou výsledkov činností. Žiaci sa väčšinou vyjadrovali zrozumiteľne, zadané úlohy dokončovali v stanovenom čase. Učitelia len ojedinele diferencovali úlohy a činnosti s ohľadom na ich rozdielne vzdelávacie potreby. Zriedkavo zadávali úlohy, ktoré mali divergentné riešenia, chybné odpovede žiakov väčšinou sami opravili, nevyužívali ich na hľadanie cesty k správnym riešeniam. Uplatnené učebné pomôcky zodpovedali obsahu a zameraniu učebnej témy, absentovalo využitie didaktickej techniky. Žiaci prejavovali primeraný záujem, aktivitu o získavanie poznatkov a vedomostí v materinskom jazyku. Iba sporadicky prejavovali tvorivosť, vynaliezavosť a nápaditosť, ako aj schopnosť vyhľadávať, triediť a spracovávať informácie z rôznych zdrojov. Učitelia nevytvárali príležitosti na využívanie informačných a komunikačných technológií, neuplatňovali formy skupinového vyučovania. Do hodnotiaceho procesu žiakov väčšinou nezapájali.

Vyučujúci sprístupňovali učivo na hodinách *cudzieho jazyka* v cieľovom jazyku zrozumiteľným spôsobom, niekde striedavo používali cudzí a slovenský jazyk. Splnenie cieľov vyučovacej hodiny zisťovali v priebehu i v závere hodín. Účelným využívaním učebných pomôcok a didaktickej techniky (kartičky, výkladové slovníky, textové materiály, nástenné tabule, obrazový materiál, zvukové nahrávky, gramatické tabule) podporovali aplikáciu osvojených poznatkov lexikálneho a gramatického učiva v bežných životných situáciách, automatizáciu fráz a tvorenia otázok, utvrdzovanie novej slovnej zásoby. Chyby žiakov v ústnom a písomnom prejave citlivo korigovali. Na niektorých hodinách činnosť žiakov viac orientovali na prácu s učebnicami, pracovnými zošitmi, pričom sa zamerali najmä na upevňovanie už osvojených vedomostí. Niekde cielene rozvíjali komunikačné kompetencie, najmä jazykovú pohotovosť pri realizácii dialógov. Vo vyjadrovaní žiakov prevládali stručné odpovede, boli menej zruční pri pochopení neznámeho textu z učebnice či auditívnej ukážky. Na hodinách nemeckého jazyka kládli niektorí učitelia neprimeraný dôraz na zvládnutie gramatických javov. Aktivita žiakov bola poznamenaná slabou slovnou zásobou a neistotou v ovládaní učiva. Na väčšine hodín anglického jazyka striedali učitelia individuálne činnosti s prácou vo dvojiciach i v skupinách, žiaci riešili problémové úlohy

zamerané na tvorbu dialógov a opisy obrázkov. Tieto činnosti si vyžadovali spoluprácu, vzájomnú komunikáciu a rešpektovanie. Pracovali so záujmom, aktívne, rozumeli obsahu textov. Za svoje výkony a správne odpovede boli oceňovaní pochvalou, ojedinele aj klasifikovaní. Iba malá časť žiakov vedela zhodnotiť svoje výkony, vedomosti, zručnosti. K oblastiam, ktoré na hospitovaných hodinách absentovali, alebo boli nevýrazné, patrí využívanie diferencovaných úloh so zreteľom na rozdielnu vedomostnú úroveň žiakov, zadávanie úloh s využitím informačno-komunikačných technológií a podnecovanie žiakov k hodnoteniu vlastných výkonov.

Oblasť *matematika a práca s informáciami* sa hodnotila na základe **919** hospitácií vykonaných v predmetoch *matematika a informatika*.

Dobrá pracovná atmosféra a aktivita žiakov pri spoločnej i samostatnej práci charakterizovali proces vyučovania a učenia sa žiakov. Učitelia rozvíjali učebné kompetencie väčšinou na úrovni porozumenia a aplikácie, sprístupňovali nové poznatky, pojmy a algoritmy zrozumiteľným spôsobom, s dôrazom na ich praktické využitie. Problémové a tvorivé úlohy zadávali prevažne v triedach s intelektovo nadanými žiakmi. Vyučovacie hodiny boli rôzne. Od klasických, na ktorých žiaci prejavovali malý záujem o prácu, až po vyučovacie hodiny vysoko premyslené a efektívne, s aktívnou činnosťou žiakov v skupinách či vo dvojiciach. Takmer na polovici hodín prevládali frontálne formy práce spojené s metódou výkladu. Učitelia zriedkavo diferencovali úlohy vo vzťahu k rozdielnym schopnostiam žiakov. Viedli ich k ústnemu, písomnému a grafickému vyjadrovaniu, k chápaniu číselných zápisov, vzťahov a vzájomných súvislostí, k vysvetľovaniu obsahu textu s následným zdôvodnením postupov riešenia úloh. Silne motivujúcim prvkom k aktivite žiakov bola práca s internetom na hodinách informatiky. Žiaci boli pri používaní počítačovej techniky zruční, dodržiavali pravidlá bezpečnosti. Počet počítačov im umožňoval pracovať prevažne samostatne, ak pracovali vo dvojiciach, vedeli si navzájom pomáhať a efektívne spolupracovať. Na väčšine hodín pracovali žiaci prevažne s učebnicou a zbierkou príkladov, učebné pomôcky (modely telies, matematické tabuľky, pracovné zošity, rysovacie pomôcky, karty s príkladmi, kalkulačky) a didaktickú techniku (notebook, dataprojektor, meotar) využívali na 59 % hospitovaných hodín. Úroveň pochopenia a osvojenia poznatkov zisťovali učitelia vhodne volenými otázkami, matematickou rozcvičkou, samostatnými písomnými prácami. Vedomosti a zručnosti žiakov preverovali zvyčajne frontálne, úroveň zvládnutia učiva hodnotili verbálne, klasifikáciu uplatňovali menej.

Výchovno-vzdelávací proces na **800** hodinách *fyziky, chémie, prírodopisu/biológie* zo vzdelávacej oblasti *človek a príroda* prebiehal v pozitívnej atmosfére, s rešpektovaním individuality žiakov a ich pracovného tempa. Poznatky boli žiakom sprístupňované zrozumiteľným spôsobom, niekde s využitím medzipredmetových vzťahov, aplikáciou prvkov environmentálnej výchovy a zdravého životného štýlu. Výrazné bolo výchovné využitie učiva, najmä s dôrazom na zabezpečenie trvalo udržateľného rozvoja životného prostredia. Učitelia aktualizovali učivo novými poznatkami a ich využitím v každodennom živote. Pri sprístupňovaní, objasňovaní prírodovedných javov i zákonitostí kládli dôraz na porozumenie a na praktickú aplikáciu vedomostí uplatňovaním demonštračných a žiackych pokusov. Primerane rozvíjali komunikačné kompetencie žiakov podporovaním ústneho vyjadrovania pri individuálnom skúšaní i písomného prejavu pri aplikovaní vzťahov a vzorcov vo výpočtoch. Spätnou väzbou v priebehu vyučovacích hodín overovali úroveň pochopenia učiva. Výber úloh však málo zohľadňoval individuálne možnosti žiakov a rozdiely v ich vedomostiach. V triedach pre intelektovo nadaných žiakov zadávali tvorivé a divergentné úlohy, viedli žiakov k využívaniu informačno-komunikačných technológií a iných zdrojov na získanie informácií najmä pri príprave domácich заданий. Žiaci boli pri riešení úloh kreatívni, kládli doplňujúce otázky, vedeli aplikovať poznatky, ktoré si osvojili, použiť a spracovať získané informácie. Na väčšine sledovaných hodín uplatňovali vyučujúci dostupné názorné učebné pomôcky, didaktickú techniku, najmä videoprojekciu. Žiaci pracovali prevažne frontálne, občas v skupinách. Riešili úlohy zamerané

na porozumenie i aplikáciu, vedeli preukázať svoje poznatky a zručnosti, vyjadrovali sa zrozumiteľne, vecne správne, vedeli pracovať s učebnými a didaktickými pomôckami. Navrhnuť spôsob riešenia problému, či samostatne tvoriť závery vedeli žiaci na 41 % hodín, ostatní len s podporou vyučujúcich. Pri praktických činnostiach a pokusoch boli vedení k dodržiavaniu pravidiel bezpečnosti a ochrany zdravia, k správne postupu pri manipulácií s chemickými a fyzikálnymi látkami. Na hodinách prevažovalo neformálne, motivačné hodnotenie, súhrnné hodnotenie bolo využívané sporadicky, absentovalo sebahodnotenie.

Sprístupňovanie učiva zrozumiteľným spôsobom s implementáciou prvkov environmentálnej výchovy a využitím medzipredmetových vzťahov patrilo k pozitívam **421** vyučovacích hodín *zemepisu/geografie, dejepisu a občianskej náuky/výchovy* patriacich do skupiny predmetov vzdelávacej oblasti *človek a spoločnosť*. Charakteristickou črtou hodín zemepisu/geografie a občianskej náuky/výchovy bola nápaditosť v uplatnení metód a foriem vyučovania. Prevažovalo využívanie foriem skupinovej práce, podporujúcej rozvoj interpersonálnych kompetencií žiakov, nad frontálnymi činnosťami. Zadávané úlohy boli zamerané na rozvoj vyšších psychických procesov porozumenia a aplikácie, v prevažnej miere bez diferencovania úloh a činností vo vzťahu k rozdielnym vzdelávacím potrebám žiakov. Poskytovaním dostatočného času na premyslenie odpovede rešpektovala väčšina učiteľov pracovné tempo žiakov. Vyučovanie dejepisu sa vyznačovalo rovnomerným zastúpením frontálnej a individuálnej práce. Nedostatkom bola nízka miera zaraďovania foriem kooperatívneho vyučovania. Popri metóde výkladu a zvyčajne pasívnom sprístupňovaní nových poznatkov kládli učitelia otázky na mechanické vybavovanie si faktografických údajov, sčasti na vysvetľovanie a zdôvodňovanie historických pojmov, udalostí. Rozvoj personálnych a sociálnych kompetencií realizovala väčšia časť učiteľov poskytovaním príležitostí na vytváranie a prejavovanie hodnotových postojov. Na väčšine vyučovacích hodín podporovali učitelia rozvíjanie komunikačných kompetencií vedením žiakov k aktívnemu vyjadrovaniu sa v odbornej terminológii predmetu a vytváraním priestoru pre diskusiu. Žiaci mali možnosť vyhľadávať informácie v textových a obrazových materiáloch (encyklopédie, odborná literatúra, monografie, tabuľky, mapy, atlasy), niekde absentovala priama práca žiakov s mapou a atlasmi. Ich jazykový a písomný prejav bol prevažne ucelený, výstižný a zrozumiteľný. Rozumeli obsahu učiva, vedeli vyjadriť svoj postoj i emócie. Ťažšie sa orientovali v hľadaní paralely historických súvislostí so súčasnosťou. Väčšina dokázala použiť a spracovať informácie z rôznych zdrojov, niekde získané a spracované informácie z internetu prezentovali formou referátov. Intelektovo nadaní žiaci boli kreatívnejší, vedeli samostatne navrhovať riešenia s prvkami nápaditosti a tvorivosti. Na hodinách dominovalo slovné pozitívne hodnotenie výkonov žiakov, nie vždy mali žiaci možnosť ohodnotiť výsledky svojej alebo skupinovej činnosti.

Na **64** hodinách učebného predmetu *technická výchova* zo vzdelávacej oblasti *človek a svet práce* prevažovalo jasné, zrozumiteľné sprístupňovanie informácií a inštrukcií s dôrazom na rozvíjanie technickej gramotnosti žiakov pri realizovaní praktických činností. Učitelia viedli žiakov k dodržiavaniu správnych technologických postupov pri práci s materiálom a nástrojmi, k dodržiavaniu bezpečnosti a ochrany zdravia. Pozitívne hodnotenie ich motivovalo k manuálnym činnostiam. Rozvoj personálnych a sociálnych kompetencií bol zabezpečený vzájomnou spoluprácou a komunikáciou pri zhotovovaní výrobkov. Učitelia vytvárali priaznivú atmosféru, podnecovali žiakov k sebahodnoteniu, tí však len na menšom počte hodín vedeli hodnotiť vlastné výkony a výkony spolužiakov.

Na sledovaných **56** hodinách *výtvarnej a hudobnej výchovy* zo vzdelávacej oblasti *umenie a kultúra* učitelia jasne a zrozumiteľne formulovali cieľ vyučovania a vytvárali dobrú pracovnú atmosféru. Sprístupňovali poznatky a rozvíjali poznávacie a učebné kompetencie žiakov s podporou učebných pomôcok a didaktickej techniky. Žiakov zaujali vhodne volenými metódami a formami práce, zvolenou témou a technikou jej realizácie, speváckymi a hudobno-pohybovými činnosťami, hudobnými hádankami. Slabou stránkou vyučovacieho procesu výtvarnej výchovy bolo rozvíjanie komunikačných kompetencií žiakov. Žiaci nemali

priestor na vyjadrovanie vlastných názorov, prezentovanie výsledkov práce a hodnotenie svojej alebo spolužiakovej činnosti. Vo svojom výtvarnom prejave preukázali slabšiu úroveň umeleckého a estetického cítenia. Optimálne využívanie výtvarného materiálu a hudobných pomôcok a stimulácia učiteľov k dokončeniu prác prispievali k rozvíjaniu praktických návykov a zručností žiakov. Na hodinách hudobnej výchovy viedli vyučujúci žiakov k aktívnemu vyjadrovaniu, prezentovaniu speváckych činností, menej im umožňovali využívať ľahko ovládateľné rytmické hudobné nástroje ako sprievodnú hru pri interpretácii piesní. Pri nácviku piesní využívali učitelia hru na hudobné nástroje (klavír, akordeón, gitara), vlastný vokálny prejav a sprievodné nahrávky piesní a hudobných ukážok z CD nosičov. Diferencovanie činností podľa záujmu a schopností žiakov sa pri estetických činnostiach vyskytovalo ojedinele. Na väčšine hodín učitelia motivovali žiakov k činnosti využívaním povzbudzujúceho neformálneho hodnotenia. Len sporadicky uplatňovali hodnotenie žiakov klasifikáciou. Podporovaním vzájomnej komunikácie v skupinách a zadávaním úloh vyžadujúcich spoluprácu rozvíjali učitelia personálne a interpersonálne kompetencie. Žiaci vcelku prejavovali záujem o učenie, ale nevedeli dostatočne uplatniť vlastné cítenie, vnímanie, tvorivosť a nápaditosť.

Priebeh všetkých **184** vyučovacích hodín predmetu *telesná a športová výchova* patriaceho do vzdelávacej oblasti *zdravie a pohyb* bol dynamický, s permanentne zabezpečenou spätnou väzbou. Silnou stránkou vyučovania bolo vytvorenie pozitívnej atmosféry hodín. Učitelia jasne formulovali ciele vyučovania aj s charakterizovaním žiackych činností a úroveň očakávaných výsledkov. Účelne využívali učebné pomôcky, dbali na dodržiavanie bezpečnosti a ochrany zdravia. Žiaci boli primerane zapájaní do pohybových aktivít. Vedeli spolupracovať vo dvojiciach, dokázali si radiť a pomáhať. Najväčšiu aktivitu a emócie prejavovali pri spoločných hrách. Vyučujúci primerane menili metódy a formy práce, prevažne rešpektovali individuálne danosti žiakov, poskytovali im potrebný čas na precvičovanie a zdokonaľovanie praktických činností. Žiaci boli menej vedení k terminologicky správne vyjadrovaniu sa, k vyjadrovaniu emocionálnych postojov a prejavov mali dostatok príležitostí. Výkony a prejavy žiakov hodnotili vyučujúci priebežne.

Hodnotenie úrovne dosiahnutých vzdelávacích výsledkov vo vybraných predmetoch

V priebehu inšpekcií sa zadávali žiakom na 1. stupni vo **4. ročníku** a na 2. stupni žiakom **9. ročníka** vedomostné testy zo slovenského jazyka a literatúry, zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry, z matematiky, z prírodovedy, z maďarského jazyka a literatúry, z anglického a z nemeckého jazyka. Úspešnosť žiakov sa posudzovala podľa stanovených kritérií: <0%; 50%) nevyhovujúca úroveň, <50%; 63%) málo vyhovujúca úroveň, <63%; 81%) priemerná úroveň, <81%; 91%) dobrá úroveň, <91%; 100%> veľmi dobrá úroveň.

Test zo *slovenského jazyka a literatúry* písalo celkovo **5 633** žiakov **4. ročníka**. Ich priemerná úspešnosť bola **74,9 %**, čo je **priemerná úroveň**. Žiaci najlepšie zvládli úlohy tematického okruhu *literatúra* (80,3 %) a najslabšie úlohy z okruhu *tvaroslovie* (66,9%). V štyroch krajoch SR (Nitriansky, Banskobystrický, Žilinský, Prešovský) bol zadaný test aj v triedach pre intelektovo nadaných žiakov (IND). Priemerná úspešnosť 148 žiakov bola 89,1 %, čo je dobrá úroveň. Intelektovo nadaní žiaci Žilinského kraja dosiahli pri riešení 13 úloh 100 % úspešnosť. V štátnych školách 5 281 žiakov dosiahlo v teste úspešnosť 74,6 %, v cirkevných školách 327 žiakov 78,7 % a 25 žiakov súkromných škôl 79 %, čo je priemerná úroveň.

Test z *matematiky* písalo celkovo **4 234** žiakov. Ich priemerná úspešnosť bola **68,6 %**, čo je **priemerná úroveň**. Najlepšie zvládli žiaci úlohy tematického okruhu *sčítanie a odčítanie prirodzených čísel v obore do 10 000* (86,7 %) a najslabšie úlohy z okruhu *geometria* (43,1 %). Priemernú úroveň dosiahlo v teste 3 947 žiakov štátnych škôl (68,2 %), 273 žiakov cirkevných škôl (74,2 %) a 14 žiakov súkromných škôl (69,8 %). V štyroch krajoch SR (Nitriansky, Banskobystrický, Žilinský, Prešovský) bola priemerná úspešnosť dosiahnutých

vzdelávacích výsledkov 118 intelektovo nadaných žiakov 89 %, čo je dobrá úroveň. Žiaci Banskobystrického kraja dosiahli 100 % úspešnosť pri riešení 9 úloh, Prešovského kraja 5 úloh a Žilinského kraja 4 úloh. V školách s vyučovacím jazykom slovenským dosiahlo 3 829 žiakov úspešnosť 70 %, čo je priemerná úroveň a 405 žiakov v školách s vyučovacím jazykom maďarským 55,6 % úspešnosť, čo je málo vyhovujúca úroveň.

Test z **prírodovedy** písalo **2 200** žiakov, ich úspešnosť bola **66,7 %**, čo je **priemerná úroveň**. Úlohy tematického okruhu *veci okolo nás* zvládli žiaci najlepšie (69,9 %) a najslabšie úlohy z *neživej prírody* (54,4 %). Rozdiel v dosiahnutej priemernej úspešnosti medzi žiakmi štátnych (66,4 %), cirkevných (70,6 %) a súkromných škôl (71,6 %) bol nevýrazný. V Prešovskom a v Žilinskom kraji priemerná úspešnosť dosiahnutých vzdelávacích výsledkov 28 intelektovo nadaných žiakov bola 78,4 %, čo je dobrá úroveň. Pri riešení 6 úloh dosiahli 100 % úspešnosť. V školách s vyučovacím jazykom slovenským dosiahlo 1 800 žiakov úspešnosť 68,3 %, čo je priemerná úroveň a 400 žiakov v školách s vyučovacím jazykom maďarským dosiahlo úspešnosť 59,6 %, čo je málo vyhovujúca úroveň.

Test zo **slovenského jazyka a literatúry** písalo v **9. ročníku** celkovo **5 919** žiakov. Ich priemerná úspešnosť bola **58,7 %**, čo je **málo vyhovujúca úroveň**. Najlepšie zvládli úlohy tematického okruhu *literatúra* (63,2 %) a najslabšie úlohy z okruhu *zvuková stránka jazyka a pravopis* (53,5 %). V štátnych školách dosiahlo 5 663 žiakov úspešnosť 58,6 % a 256 žiakov cirkevných škôl 60,3 %. V Prešovskom, Žilinskom a v Nitrianskom kraji zadávali test aj v triedach pre intelektovo nadaných žiakov. Priemerná úspešnosť dosiahnutých vzdelávacích výsledkov 47 intelektovo nadaných žiakov bola 69,1 %, čo je priemerná úroveň. Žiaci Prešovského kraja dosiahli pri riešení 10 úloh 100 % úspešnosť.

Test z **matematiky** písalo **4 077** žiakov **9. ročníka**. Priemerná úspešnosť bola **61,7 %**, čo je **málo vyhovujúca úroveň**. Najlepšie zvládli úlohy tematického okruhu *aritmetika* (68,3 %) a najslabšie úlohy z okruhu *kombinatorika* (52,5 %). V štátnych školách dosiahlo 3 840 žiakov úspešnosť 61,4 %, čo je málo vyhovujúca úroveň a 237 žiakov cirkevných škôl 65 %, čo je priemerná úroveň. Priemerná úspešnosť dosiahnutých vzdelávacích výsledkov 31 intelektovo nadaných žiakov v Nitrianskom a v Prešovskom kraji bola 84,4 %, čo je dobrá úroveň. Žiaci Prešovského kraja dosiahli pri riešení 9 úloh 100 % úspešnosť.

Test zo **slovenského jazyka a slovenskej literatúry** v školách s vyučovacím jazykom maďarským písalo **377** žiakov, dosiahli **priemernú úspešnosť 53,3 %**, čo je **málo vyhovujúca úroveň**. Najlepšie zvládli úlohy tematického okruhu *čítanie s porozumením* (80,6 %) a najslabšie úlohy z okruhu *literatúra* (50,4 %). V štátnych školách s vyučovacím jazykom maďarským dosiahlo 366 žiakov úspešnosť 53,7 %, čo je málo vyhovujúca úroveň a 11 žiakov cirkevnej školy 39,1 %, čo je nevyhovujúca úroveň.

Test z **maďarského jazyka a literatúry** v školách s vyučovacím jazykom maďarským písalo **388** žiakov. Ich priemerná úspešnosť bola **63,3 %**, čo predstavuje **priemernú úroveň**. Najlepšie zvládli úlohy tematického okruhu *lexikológia* (71,1 %) a najslabšie úlohy z okruhu *syntax* (52,6 %). V štátnych školách s vyučovacím jazykom maďarským dosiahlo 376 žiakov úspešnosť 63,7 %, čo je priemerná úroveň a 12 žiakov cirkevnej školy 50,8 %, čo je málo vyhovujúca úroveň.

Test z **nemeckého jazyka** písalo **482** žiakov. Priemerná úspešnosť bola **42,2 %**, čo predstavuje **nevyhovujúcu úroveň**. Najlepšie zvládli úlohy *tematické okruhy* (48,0 %) a najslabšie úlohy z okruhu *jazykové prostriedky* (41,1 %). V štátnych školách dosiahlo 465 žiakov úspešnosť 41,9 % a 17 žiakov cirkevných škôl 48 %, čo je nevyhovujúca úroveň.

Test z **anglického jazyka** písalo celkovo **1 291** žiakov. Ich priemerná úspešnosť bola **55,2 %**, čo je **málo vyhovujúca úroveň**. Najlepšie zvládli úlohy *tematické okruhy* (74,2 %) a najslabšie (52,2 %) úlohy z okruhu *rečové zručnosti*. V štátnych školách dosiahlo 1 207 žiakov úspešnosť 55,5 % a 67 žiakov v cirkevných školách 56,1 %, čo je málo vyhovujúca úroveň. Nevyhovujúcu úroveň (33,7 %) dosiahlo 17 žiakov súkromných škôl. V dvoch krajoch SR (Nitriansky, Žilinský) v triedach pre intelektovo nadaných žiakov bola

priemerná úspešnosť dosiahnutých vzdelávacích výsledkov 25 žiakov 82,4 %, čo je dobrá úroveň. Žiaci Nitrianskeho kraja dosiahli 100 % úspešnosť pri riešení 12 úloh.

Záver

K silným stránkam výchovno-vzdelávacieho procesu na 1. a 2. stupni patrilo vytváranie priaznivej pracovnej atmosféry podporované vzájomným počúvaním a rešpektovaním, posilňovaním sebadôvery žiakov pozitívnym neformálnym hodnotením a sprístupňovaním vedomostí zrozumiteľným, primeraným spôsobom. Vyučujúci oboznamovali žiakov s cieľmi vyučovania, obsah učebnej témy bol v súlade s učebnými osnovami. Približne pätina učiteľov nedokázala jasne formulovať ciele a špecifikovať očakávané výsledky učenia sa žiakov. Efektivitu vyučovania podporovalo využitie názorných učebných pomôcok, frekvencia zadávania úloh smerujúcich k získaniu poznatkov a informácií z rôznych zdrojov bola nízka, menej sa na hodinách používala didaktická technika. Informačno-komunikačné technológie sa uplatňovali minimálne, ojedinele bol využitý internet a multimediálne programy, ich zaradenie na niektorých hodinách neprineslo očakávaný efekt. Žiaci vedeli manipulovať s učebnými pomôckami, aj keď častejšie pracovali s učebnicami a pracovnými zošitmi, boli menej zruční vo vyhľadávaní, triedení a využívaní informácií z iných zdrojov. V rámci rozvíjania poznávacích a učebných kompetencií sprístupňovali vyučujúci poznatky zrozumiteľným spôsobom, zabezpečovali dostatočnú rôznorodosť pri výklade i precvičovaní učiva, zadávali úlohy na porozumenie a aplikáciu, zriedkavo žiadali odôvodňovanie zvolených postupov. Iba polovica učiteľov využila na rozvoj poznávacích spôsobilostí žiakov úlohy s divergentným riešením podporujúce tvorivosť, zväčša ponúkali žiakom štandardnú postupnosť krokov pri riešení úloh. Žiaci mali záujem o učenie, dokázali aktívne počúvať výklad, konštruktívne sa zapájať do diskusie, vecne sa vyjadrovať k danej téme, samostatne riešiť úlohy, prezentovať svoje poznatky, zručnosti, postoje a skúsenosti. Výsledkom ich činnosti však prevažne chýbali znaky originality, nápaditosti. Vyučujúci menej rešpektovali individuálne učebné a pracovné tempo jednotlivcov, dopĺňujúci výklad a diferenciaciu úloh uplatňovali viac smerom k žiakom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a intelektovo nadaným žiakom. Rozvíjanie komunikačných spôsobilostí prevažne zabezpečovali, na sledovaných hodinách viedli žiakov k aktívnemu, ojedinele len k jednoduchému vyjadrovaniu. Vyjadrovacie zručnosti žiakov boli na rozdielnej úrovni, niektorí mali nedostatočne rozvinutú slovnú zásobu, boli menej zruční pri práci s neznámym textom. Na rozvoj personálnych a interpersonálnych zručností žiakov vytvárali učitelia pomerne málo príležitostí. Formy kooperatívneho vyučovania zaradňovali do procesu ojedinele. Žiaci, ktorí mali príležitosti na rozvíjanie sociálnych zručností, zväčša dokázali koordinovať činnosť v skupine a vzájomne si pomáhať. Učitelia uprednostňovali neformálne priebežné hodnotenie založené na pozorovaní bežnej činnosti žiakov. Na diagnostikovanie, odstraňovanie chýb a zefektívnenie učebnej činnosti využívali formatívne hodnotenie, zriedkavo aj klasifikáciu. Sotva dve tretiny učiteľov sa zameriavali na usmerňovanie i rozvíjanie hodnotových a emocionálnych postojov žiakov, preto reálne a sebakriticky zhodnotiť svoje výkony a zručnosti dokázala len malá časť žiakov. Zväčša nepoznali kritériá hodnotenia a výsledky svojej činnosti hodnotili len vyjadrením svojich pocitov.

Úroveň dosiahnutých vzdelávacích výsledkov bola celkovo na základe vyhodnotenia testov vo 4. ročníku v predmetoch slovenský jazyk a literatúra, matematika, prírodoveda *priemerná*, v školách s vyučovacím jazykom maďarským v predmetoch matematika a prírodoveda *málo vyhovujúca* a v triedach s intelektovo nadanými žiakmi v predmetoch slovenský jazyk a literatúra, matematika, prírodoveda *dobrá*. Žiaci 4. ročníka štátnych, cirkevných a súkromných škôl dosiahli vo všetkých zadaných testoch priemernú úroveň. V 9. ročníku bola celková úroveň vzdelávacích výsledkov žiakov zo slovenského jazyka a literatúry, matematiky, z anglického a nemeckého jazyka *málo vyhovujúca*. V štátnych školách dosiahli žiaci priemernú úroveň len v teste z maďarského jazyka, v ostatných testoch málo vyhovujúcu úroveň. Žiaci cirkevných škôl dosiahli priemernú úroveň v teste z matematiky, nevyhovujúcu úroveň v testoch z nemeckého jazyka a zo slovenského jazyka

a slovenskej literatúry, v ostatných testoch dosiahli málo vyhovujúcu úroveň. V školách s vyučovacím jazykom maďarským bola úspešnosť žiakov v slovenskom jazyku a slovenskej literatúre, maďarskom jazyku *priemerná*. Intelektovo nadaní žiaci dosiahli v testoch zo slovenského jazyka a literatúry a anglického jazyka *dobrú* úroveň.

Výrazne pozitívne zistenia

- sprístupňovanie poznatkov zrozumiteľným spôsobom s dôrazom na rozvíjanie praktických návykov a zručností žiakov
- vytváranie a podporovanie pozitívnej a priaznivej atmosféry

Oblasti vyžadujúce zlepšenie

- diferencovanie úloh a činností s ohľadom na rozdielne vzdelávacie potreby žiakov
- rozvíjanie kompetencií žiakov v oblasti informačno-komunikačných technológií
- rozvíjanie personálnych a interpersonálnych kompetencií žiakov (zaraďovanie foriem kooperatívneho vyučovania)
- rozvíjanie hodnotiacich a sebahodnotiacich zručností
- uskutočňovanie analýz nameraných výsledkov v testoch a prijímanie adekvátnych opatrení na zvýšenie vedomostnej úrovne žiakov
- zadávanie úloh na získavanie informácií z iných zdrojov
- uplatňovanie rôznorodých metód a foriem práce zameraných na rozvíjanie funkčnej gramotnosti žiakov

Opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov

Štátna školská inšpekcia na odstránenie zistených nedostatkov vyplývajúcich z inšpekčných zistení uplatnila voči kontrolovaným subjektom **284 odporúčaní**, ktoré cielene upozorňovali na oblasti vyžadujúce zlepšenie a uložila **36 opatrení** týkajúcich sa predovšetkým dodržiavania stanoveného počtu žiakov v skupinách v predmetoch cudzí jazyk a telesná výchova; dodržiavania psychohygienických zásad tvorby rozvrhu hodín; plnenia učebných osnov (cudzích jazykov, slovenského jazyka a literatúry, matematiky).

Odporúčania a podnety

Riaditeľom škôl

- sledovať a pravidelne oboznamovať pedagogických zamestnancov s aktuálnymi všeobecne záväznými a rezortnými predpismi
- zintenzívniť kontrolnú činnosť výchovno-vzdelávacieho procesu vo všetkých vyučovacích predmetoch so zameraním sa na oblasť rozvoja základných kľúčových kompetencií žiakov a na uplatňovanie vyučovacích metód rozvoja kritického a tvorivého myslenia, podporujúce samostatnosť, tvorivosť žiakov i spôsobilosť vzájomne kooperovať
- sledovať úroveň rozvíjania spôsobilostí žiakov najmä v oblasti informačno-komunikačných technológií
- efektívne využívať počítačovú učebňu
- sledovať úroveň vzdelávacích výsledkov žiakov testami, vykonávať ich analýzu a v prípade zistených nedostatkov prijímať opatrenia na ich odstránenie
- oboznamovať metodické orgány so zisteniami vnútornej kontrolnej činnosti
- venovať dostatočnú pozornosť materiálno-technickému a priestorovému zabezpečeniu výchovno-vzdelávacieho procesu
- naďalej podporovať vzdelávanie učiteľov v oblasti informačno-komunikačných technológií

Zriadovateľom

- priebežne inovovať materiálno-technické vybavenie škôl

Metodicko-pedagogickému centru

- zintenzívniť vzdelávanie učiteľov a ponúkané vzdelávacie aktivity čo najviac orientovať na aktuálne témy

- vytvoriť a sprístupniť videotéku s učebnými programami

Štátnemu pedagogickému ústavu

- doplniť stránku organizácie o námety video ukážky na rozvíjanie čitateľskej a matematickej gramotnosti v predmetoch štátneho vzdelávacieho programu